

## Na cava beka me'u cakava me rawa kina ni'u qaravi mai na i soqosoqo ni Veiqaravi e Vale ni Pasifika?

- **VAKADODONU SARA:** kevaka ko gadreva na veivuke ni Veiqaravi e Vale ni Pasifika, mo veitaratara se me veitaratara e dua na lewe ni nomu vuvale se i tokani, kei na nomu Vuniwai (se na valenibula) ka vakaraitaka ni ko gadreva na veivuke mo qaravi ga e vale. E qai nona i tavi me veitaratara kei na tabana e qarava, na Needs Assessment and Service Coordination (NASC), me dua na kena vakaillesilesi me lako yani ki na nomu vale me la'ki dikeva na veika ko gadreva.
- **NA TAURI NI KEMU I TUKUTUKU:** e na loma ni 24 na aua mai gauna e tauri kina na kemu i tukutuku, sa na lako yani ki na nomu i tikotiko ko koya na vakaillesilesi e qarava na kena dau vakaduavataki na cakacaka ni Veiqaravi e Vale ni Pasifika, me la'ki sotavi iko kei na nomu vuvale ka dikeva na veika ko gadreva, me vaka e ratou sa vakaraitaka na NASC.
- **NI SA CIQOMI NA NOMU QARAVI:** ni oti na kena la'ki dikevi yani e vale na veika ko gadreva, keitou dau tovolea vakaukauwa sara me rau cavutu vata mai na dua na vanua ko koya e veiqaravi kei koya me qaravi ni na tautauvata na nodrau i vakarau vakavanua, ia me tiko tale ga vei koya e veiqaravi na mataqali kila ka vakacakacaka me veiganiti ka yaga vei koya e qaravi.
- **NA LESUVI NI VEIQARAVI:** e tovolei me dau dikevi lesu na veiqaravi e caka e na veiya tolu na vula, me laurai kina kevaka sa marautaka tiko ko koya e qaravi na i vakarau ni veiqaravi e soli tiko vua, ka vakadeitaki tale ga kina ni sa caka tiko na veiqaravi e na i vakatagedegede e lavaki.



Pacific Homecare

Ph: 09 274 9153 0800 744278  
Level 1, 230 Great South Road, Papatoetoe  
PO Box 23-071, Papatoetoe, Auckland 2155  
Em: [info@pacifichomecare.org.nz](mailto:info@pacifichomecare.org.nz)  
[www.pacifichomecare.org.nz](http://www.pacifichomecare.org.nz)

*E tiko na sitivikiti ni Veiqaravi e Vale ni Pasifika me dau Veiqaravi e Vale e na Veika me baleta na Bula (Home Health Care Service Provider). E cakacaka tiko ka vakailavotaki na veiqaravi mai na Tabana ni Qaravi ni Bula Vakaiwasewase, na Counties Manukau District Health Board (CMDHB), na Minisitiri ni Bula (MOH), kei na tabana e dau qarava na kena vakailavotaki na mavoa vakacalaka (ACC).*



Pacific Homecare  
Na Veiqaravi e Vale ni Pasifika  
NA LOLOMA + NA VEIMAROROI + NA CAKACAKA DINA



## Na sotavi ni veika era gadreva ko ira era qaravi, e na Loloma, Veimaroroi, kei na Cakacaka Dina

Na i soqosoqo ni Veiqaravi e Vale ni Pasifika e i soqosoqo ka yavutaki e na Veivakabauti, ka solia na veiqaravi me baleta na nodra bula e vale na lewe ni Pasifika era sa qase sara se vakaleqai na i tuvaki ni yagodra, e na yasa ni koro taucoko e na ceva kei Okaladi.

E ratou a tekivu lumuni i lavo e na yabaki 1988 e tolu na kena marama ni Yatu Kuka, me sotava na nodra gagadreme ra qaravi ko ira na lewe ni Pasifika era sa qase sara ka ra vakaitikotiko e Otara, ni vaka me tubu cake tiko ga na kedra i wiliwili. E ratou sega ni saumi kina, ia e ratou dau cula lacadrau (tivaivai) ka volitaka. Mai na i tekivu malumalumu oqori e na yabaki 1988, e daidai era sa lewe 265 na cakacaka tiko e na i soqosoqo ni PHC, e na nodra qaravi e na nodra dui vale ko ira era sa qase sara se valeqai na i tuvaki ni yagodra.

E uto ni sasaga ni i soqosoqo na rai “me vakatorocaketaki na i tuvaki ni bula ni lewe ni vanua e na loloma, veimaroroi kei na cakacaka dina”.

Keitou cakacaka vata kei kemuni me rawa kina ni ko ni kila raraba, ka matata vei kemuni na mataqali veiqaravi keitou solia.



## Na mataqali veiqaravi keitou solia

- **NA VEIQARAVI E CAKA VUA E DUA** e wili kina na veivuke e na veivakasilimi / na vakarautaki, ni kakana kei na veivakani.
- **NA QARAVI NI LOMA NI VALE** e wili kina na veivuke e na veika me caka e loma ni vale kei na sasamaki.
- **NA VEITOKONI E NA VEIMALIWI** e wili kina na veivuke e na veilakoyaki kei na veivuke me kilai kina na ka e raici, rogoci se vakilai.
- **NA VEIQARAVI E DREDRE KA BALAVU** vei ira e bibi sara na leqa ni i tuvaki ni yagodra se ra mavoa vakaca.

E tiko na neitou sitivikiti me keitou dau solia na Veiqaravi e Vale me baleta na Bula (Home Health Care provider), ka keitou dau vakatetea me taurivaki na i tovo ni bula me sala vata kei na tolu na i vakarau e vakabibitaki e na Tiriti ni Waitangi (Treaty of Waitangi): na veitaqomaki, na cakacaka vata kei na vakaitavi.

## Na cava e duatani kina na Veiqaravi e Vale ni Pasifika?

- **NA I VAKARAU VAKAVANUA E DODONU ME VAKAYACORI KEI NA KENA CIQOMI**, e usutu ni veiqaravi ni Veiqaravi e Vale ni Pasifika kei na kena tuvani na veika me qaravi. Kevaka e rawa, e neitou i naki me rawa vua na Dauveiqaravi me qarava e dua e rau veikilai i vakarau vakavanua, veikilai vosa, kila vata na mataqali kakana e dau taleitaki, kei na yavu ni vakabauta, ka me tiko tale ga vua na kila vakacakacaka me sotava na veika me baleta na bula nei koya e Qaravi.
- **NA BULA E TAUCOKO** – keitou dau vakatetea me taurivaki na i tovo ni bula me vinaka kina na bula ni yago, na vakasama, na i vakarau vakavanua, na veimaliwi kei na bula vakayalo.
- **NA VULI KEI NA VAKATOROCAKETAKI NI KILA KA VAKACAKACAKA** – e vakabibitaki na vuli kei na vakatorocaketaki ni kila ka vakacakacaka me baleti ira na dauveiqaravi, me rawa kina ni vinaka cake tiko ga e na veigauna na neitou veiqaravi, ka moici na i vakarau ni veiqaravi me veisotari kei na nodra gagadre ko ira era qaravi, kei na veika e dau bole ni kina na tabana ni qaravi bula raraba.

Era semati ki na Pasifika raraba ko ira era veiqaravi – Samoa, Toga, Niue, Maori, Viti, Idia, Vavalagi, Nauru, Yatu Kuka, Tokelau, Tuvalu kei ira tale e so – me rawa kina ni keitou sotava na nomu gagadre e na veika me baleta na nomu i vakarau vakavanua.

